

سن ھۆكاری ھیرشه كەي ھەولیر

17-02-2021

نووسەرەگان

ناوەندی لیکۆلینەوێ رۆوداو

كورتە : ئەو كەلینە ئەمنییە كە بەھۆی ھیرشه كەي 15 ی مانگی "ئەولیا الدم" بۆسەر ھەولیر دەرکەوت، چارەسەری خیرای دەوێت. دەبی بە ھەند وەربگیریت و لیکۆلینەوێ ورد لە ئەگەرەکانی ھەبوونی بازرگانی و کاری قاچاخ لەناوخوای ھەرئیمە لەگەڵ گرووپە چەكدارەگان

زریان رۆژه‌لانی

ئەو كەلینە ئەمنییە كە بەهۆی ھێرشەكەى 15 ى مانگی "ئەولیا الدم" بۆسەر ھەولێر دەرکەوت، چارەسەرى خێرای دەوێت. دەبى بە ھەند وەبگىریت و لیکۆلینەوھى ورد لە ئەگەرەکانى ھەبوونی بازىرگانی و کارى قاچاخ لەناوخۆى ھەرىمە لەگەڵ گرووپە چەكدارەکان، كە دەتوانیت رینگا بۆ خەرقى ئەمنى و گواستەنەوھى چەكى بى كۆنترۆل بۆ ناو ھەرىم خۆشبكات گرنگن. پركردنەوھى بۆشایی ئەمنى نێوان ھێزەکانى پېشمەرگە و سوپا لە تەنیشت كەمبوونەوھى فرەھیزی لە نەینەوا و كەركوك و ئاگاداربوونی زیاتر لە رینگا سەرەكى و لاوەکیەکان بۆ ناو ھەرىم گەلیك باپەخدارن. بەلام نەك تەنیا تەگبیرە ئەمنییەکان، بەلكوو زانینى وردەکاری پالئەرەکانى پشنت ھێرشەكەى ھەولێریش گەلیك پۆیستە.

لە كاتیكدا كە دەنگى ناپەزاییەكى بەھیز لەبەرامبەر ھێرشەكەى ھەولێر لەو گرووپە سیاسییە شیعییانە نەبىسترا بە نزیك لە ئێران ھەژمار دەكرین، موقتەدا سەدر راشكواوەتر لەوان بۆى چوو. ئەو ھێرشەكەى ھەولێرى بە دەستوەردانىكى ناوخۆی-دەرەكى و سەردانە چاوەروانكراوھەكى پاپای فاتیكان بەستۆتەوھ. ئەمەش نزیكترین بۆچوونىك بوو كە بۆ پالئەرەکانى پشنت ئەو رووداوھە كرابێت. لێرەدا دەرئى گەلیك ھۆكار باسبكرین بەلام سى دانەیان لەھەموویان گرنگترن كە بەمجۆرەن:

بەكەم: سەردانەكەى پاپا و رەكابەرى ناوخۆی شیعى

پیشاندانى ھێرشەكەى ھەولێر وەك ھۆكارىك بۆ ئەوھى پاپا سەردانى ھەولێر نەكات، شىكردنەوھەكەى سادە و خێرايە. ئەمە رەھەندیكى قوولتری ھەبە كە دەشێ پەيوەندى بە رەكابەرى مەرجەعیەتەكانى شیعەوھەبێت. لە رۆژانى رابردوودا نوسینگەى ئابەتوولنا عەلى سیستانی، لیدوانىكى رەحمان عامرى برى ھادى عامرى سەرۆكى ھاوبەیمانى فەتى لەبارەى ئەگەرى ئیمزاکردنى بەلگەنامەبەك لە نێوان پاپا و مەرجەعى بالای شیعى دا رەتكردۆتەوھ. [1] ئەو بەلگەبەكەى كە رەحمان عامرى باسى كردووە بەلگەنامەى برابى مرقایەتیە بۆ ئاشتى و پێكەوھەزىانە [2] كە بە رىككەوتن- راگەپەنراوى ئەبوزەبىش دەناسرێت. ئەمە سالى 2019 لەنێوان پاپاى فاتیكان وشێخ ئەحمەد ئەلئەبىب شىخى ئەزھەردا ئیمزاکراوھ. تا ئێرە ھىچ كێشەبەك دیار نىبە بەلام، كاتى دەچیتە سەر باسى رەكابەرى ناوخۆی شیعى لەسەر ئەوھى كە كام لا مەرجەعى بالایە، ئەم بابەتە واتایەكى زۆرتر پەیدا دەكات. ھاتنى پاپاى فاتیكان بۆ عێراق و دیدارى لەگەڵ ئابەتوولنا سیستانی، پێگەى مەرجەعیەتەى بالای شیعەى عێراق و ھەوزەى نەجەف لەنێو ھەوزە شیعەییەكاندا بەھیزتر دەكات. بێجگە لەوھ، ئیمزاکردنى بەلگەنامەكەش وەك مۆرى شایەتیی بەشێكى گەورەى دنیای كرێستیانى بۆ بە مەرجەع زانینى ئابەتوولنا سیستانی ھەژمار دەكریت. ئەمەش لەكاتىكدا بەكەش وەك مۆرى شایەتیی بەشێكى گەورەى دنیای كرێستیانى بۆ بە مەرجەع زانینى ئابەتوولنا موسلمین"، "امام" بۆ عەلى خامەنەبى رابەرى ئىستای ئێران بەكاردیڤن و بێجگە لەو، ھىچ كەسێكى دىكە بە شىاوى رابەرەتەتێكردنى شیعەى جىھان و تەنانت ھەموو موسلمانانىش نازانن. ئەمەش ئەو پرسىارنە دەورووژنیت كە ئابا ھەر لە بنەرەتدا گرووپە وەلائیەكان دژى ھاتنى پاپاى فاتیكان بۆ عێراق؟ ئابا ئەم ھێرشەیان كرد ھەتا بلین ئارامترین شوینى عراقیش ناارامە و بەوچۆرەش، وەك موقتەدا سەدر باسى كردووە زەمىنەى ھەلۆھەشاندنەوھى سەردانەكەى پاپا درووستبەكەن؟ ئەمە بە ئاگادارى لایەنێكى دەرەكى كراوھ یان تەنیا رەفتارىكى گرووپىكى عەقیدەبى بووھ كە لە خۆبەوھە كردووبەتەى؟

دووم: كارىگەرى مەملانى نێودەوڵەتى لە عێراق

زۆرىك لە سەرکردەكانى عێراق و ھەرىمى كوردستان ئامازەیان بەوھە كردووە كە ئامانجى ھێرشەكان درووستكردنى ئاژاوھ و پشنىوى بووھ. مستەفا كازمى سەرۆكەزىرانیىش باسى لەوھە كردووە كە ئەو "ھێرشە تىرۆیستىیە دواى ھەولەكانى عێراق بۆ سەقامگىرى لە ناوچەكە و دوورخستەنەوھى وڵات لە مەملانىكان" كراوھ. بەوچۆرەش ئامازەبەكەى ناراستەوخۆى بە ھەبوونی رەھەندیكى دەرەكى لەو رووداوھە كردووە. موقتەدا سەدریش باسى لە ھەبوونی دەستى دەرەكى و ناوخۆی كردووە. [3]

ئەوھى گومانى لەسەرە ئێرانە و ئەویش رەتیکردۆتەوھ كە ھىچ پەيوەندیەكى بە ھێرشەكەى ھەولێرەوھەبێت بەلام، لەپرسەكانى تاپەت بە ئاسایش و سەقامگىرى لە عێراق و ناوچەكە زۆرلاپەنى میدیایى و سیاسیش رۆلى ئێران بە گرنگ دەزانن. تەنیا لە سەرەتاكانى ئەم مانگەدا و لەماوھى نزیكەى 10 رۆژدا، دوو نوینەرى نەتەوھەبەكگرتووەكان بۆ باسكردنى دوو پرسى پەيوەست بە سەقامگىرى و قەیران لە ناوچەكە لە دەرگای تارانىان داوھ. مارتین گرىفیتس نوینەرى نەتەوھەبەكگرتووەكان بۆ كاروبارى یەمەن رۆژى 7 ئەم مانگە بە سەردانىكى دوو رۆژە چووھ تاران تا لەسەر قەیرانى یەمەن قسە بكات. [4] بەرلەویش، جنین ھنيس پلاسخارت بەرپرسى یونامى لە عێراق

بۇ دوو رۇژ چووبوو تاران تا لەسەر سەقامگىرى عىراق قسەبكات!

پرسىيار لىرەدا ئەوئەيە كە ئايا ئىران خال و لايەنى ھاوبەشى ھىرشەكەي ھەولير، بىلاووبوونەوئەي فىديوى تايبەتەكەي "يارمەتى" ئىران بۇ ھەرىمى كوردستان لەشەرى دى داغش بە ناوى تەوئەكول، ھىرشى گرىمانەيى گرووپىكى عىراقى بەناوى وئەدى ھەق بۇ سعودى و زيادبوونى چالاكىي حوسىيەكانى بەمەنە؟ ئايا بەلەنەكردنى ئىدارەي نوپى ئەمريكا بۇ گەرانەوئە بۇ رىككەوتنى ئەتۆمى لەگەل ئىران، رۆلى لە زيادبوونى كوردەوئەي گرووپە چەكدارىيە شىعەكان لە ناوچەكەدا ھەيە؟ ئايا نەتەوئەيەكگرتوئەكان خەرىكى ناوبىوانىيە؟ وئەلامى ئەو پرسىيارنە پىويستىيان بە بەلگەي بەرچا و ھەيە بەلام، ئىران رۆلى لە رووداوەكەي ھەولير و ئەوانى دىكەدا ھەبىت يان نا، لانىكەم دنيا وەكوو لايەنىك سەبارەت بە پرسەكانى سەقامگىرى لە عىراق و يەمەن و چەندىن شوپىنى دىكەي ناوچەكە سەبرى دەكات.

سنىيەم: دۇخى شەنگال و ھىرشەكەي ھەولير

پرسى شەنگال ھىشتا بە گەرمى لە رۆژەئى لايەنە نىوخوئى و دەرەكەيەكانىدايە. رىككەوتنەكەي ھەولير و بەغدا جارى لەسەر كاخەز ماوئەتەوئەو لەسەر عەرزىش زۆرى لىگۇراوئە. مانەوئەي ھىزە چەكدارىيەكان بە گرووپەكانى حەشدى شەعبىشەوئە بابەتىكى ئالۆزە و رەنگە ناردنى لىواكانى پۇلىسى فىدرالى و ھەبوونى فىرقەكانى سوپاي عىراقى ئامازەيەك بىت بەوئەي كە لەوانەبە دواجار حكومەت، بىرى لە بەكارھىنانى جۆرىك گۆشارى سەربازىش كوردبىتەوئە ھەتا بتوانىت خواستەكانى بسەپىنىت. ھەرچەندە گرووپە چەكدارىيەكانى شىعى لە ناوچەكە بە قسە دەلین كە پابەندى برىارى حكومەتن بەلام، وادىارە بە كوردەوئە ناپانەوئە و بكن. باسكردنى ئەگەرى ئۆپەراسىوونى توركىا بۇ شەنگال لە لايەن گرووپەكانى نىك لە ئىران لەوانەيە پاساويك بىت بۇ ناردنى ھىزى زىاترى حەشدى بۇ شەنگال ھەتا رى لە ھەرچۆرە گۆشارىكى نوپى كازمى و ھەرىمى كوردستانى بۇ جىبەجىكردنى رىككەوتنى شەنگال بگرن كە چاوپواندەكرا لەم مانگەدا زىاتر بىت. ئالۆكردنى دۇخى ئەمنىي ھەرىمى كوردستانىش دەتوانىت كارىگەرىي لەسەر كەمكردنەوئەي ئەو گۆشارە دابىنىت. مستەفا كازمى سەرۆكوزەيرانى عىراق لە كاتى سەردانى وەزىرى بەرگىرى توركىا بۇ بەغدا رايگەياندبوو كە سوپاي عىراق خۇى تواناي ئەنجامدانى ئۆپەراسىوونى لە ھەر شوپىنىكى وئاتەكەيدا ھەيە. دەشنى ئەمەش وەك وئەلامىك بۇ خواستى توركىا بۇ ئەنجامدانى ئۆپەراسىوونى شەنگال لىكېدريتەوئە! ئەگىنا ئەستەمە توركىا بتوانىت بەبى رەزامەندى ئىران و ئەمريكا، ئۆپەراسىوونى وشكانى لە شەنگال بكات. ئەگەر بتوانىيەبە لە 2017دا كارى وای دەكرد. كاتى ھەموو بەشەكانى دىمەنەكە دەخرىنە پالى يەك، ئەوسا روونتر دەردەكەوئە كە چۆنچۆنى دۇخى شەنگال و ھىرشەكەي ھەوليرىش بەيەكەوئە گرېدراون.

[1] - <https://www.mawazin.net/Details.aspx?jimare=141932>

[2] - Document on Human Fraternity

[3] - <https://www.rudaw.net/arabic/middleeast/iraq/1602202111>

[4] - <https://www.reuters.com/article/us-iran-yemen-un-idUSKBN2A7071>